

Resim neden 'vitrin'de olamaz?

Leyla Gediz'in İstanbul Balat'taki kişisel sergisi 'The Pill'de 'Serpilen' başlığı altında 7 Nisan'a değin görülebiliyor. Sergi, imgenin nesne ve anlam arasında yaşadığı varoluşçu gerilimi öz yaşam öyküsel bir tavırla eleştiriye açıyor.

The Pill, Serpilen, Genel sergi görüntüsü, İstanbul

Sanatçı Leyla Gediz, 'Serpilen' son dönem resim ve yerleştirmeleriyle İstanbul Balat'taki The Pill'de izleyiciyle buluştu. Çalışmalarında biyografik ve oto-biyografik refleksin yoğunlaştırılmış bir alegorik estetikle harmanlandığı söylenebilecek Gediz'in 2 Şubat'ta açılan sergisi, 7 Nisan'a dek görülebiliyor.

Sergi, eski ve yeni arasında gerek mimarî, gerek sosyal ve gerekse efemeral bakımdan salınımda bulunan Balat'ın devingen dokusuyla da örtüşen bir karakter taşıyor. Sanatçının yakın dostu Muhittin Murat Alat'ın, sergiyi edebî bir yoldaşlık duygusuyla sindirdiği ve fikrî bir 'bahçe'ye çıkardığı 'Serpilen' de, kendine sâdik bir palet, 'Palmyra', 'Femme' ve 'Resistance' ile 'Histoire Universelle' gibi yoğun iş adları, son üç yıllık üretimde kendini hemen belli ediyor.

EŞİKLERDEN BESLENEN SANAT!

Gediz'in sergileri ekseriyetle türlü 'eşikler'den beslenen işleri bir araya getiriyor. Aşırı nostaljik olmayan, ancak birer 'plastik mesele' olarak zamana, belleğe ve şeylere daha empatik bakmaya çalışan son işleriyle Leylâ Gediz, sanatın hem ayrıştırıcı, hem de birleştirici dilini bir kere daha zorluyor. Sergide sanatçının atölyesinden orijinal nesnelere oluşturduğu 'aktüel' kimi yerleştirme ve heykel çabaları da, galeri iklimini evcilleştirerek, yapıt/meta ve anlatı/değer arasındaki protokolü zorluyor. Sanatçılık, annelik, eşlik ve birey olmak gibi türlü kimliklerin hayatı ve sanatına etkisini de yansıtan Gediz'in sergisinde, kendi deyimi ile, müzikteki 'cover' üretimi gibi, yakın dönem önce hayatını yitiren çağdaş sanatçı Cengiz Çekil'in "Bugün de yaşıyorum" isimli sürece dayalı performatif yapıtına da göndermede bulunan bir eser yer almakta. Bu tavrı kariyerinde daha önce Avusturya Lisesi'nde gerçekleştirdiği "Takipçi" isimli sergiyle, Mehmet Ali Şahinler'in vefatından sonra bir portre ile gösterdiğinin altını çizen sanatçı, bu 'bayrağı devralış' haliyle, yine yakın zaman önce Paris'te yaşanan Bait Bataclan baskınına atıfta bulunuyor ve şunları aktarıyor bize:

"Aslında böyle bir iş hiç aklımda yoktu. Ama fikirler kafamda şöyle harmanlandı: Bir akşam konser izlemek üzere Salon İKSV'ye gittik ve ben çok tedirgindim. İlk yarım saati çok gergin izledim. Sonra, 'neyse hiç bir şey olmadı,' diyerek rahatladığım bir anda, içimden gevşemiş olarak yükselen cümle, Cengiz Hoca'nın 'Bugün de Yaşıyorum' cümlesi oldu. Ve ben de artık bu cümleyi tekrar etme hakkını kendime vererek ertesi sabah atölyeye gittiğimde, kendisinin günlüğünden bunu neredeyse 'copy/paste' ederek, yağlıboya ile elime geçen ilk tuval bezine yerleştirmeye karar verdim. Bunu müzikte yapıyor olsan, 'cover' demen daha uygun olur tabii. Kendi sesinle aynı şeyi söylemek üzerinden, dolayısıyla bunu bir kopya değil, ama bir yorum gibi anlamak daha doğru... Benim resmimin buna ilaveten söylediği bir şey daha varsa o da şu: Resmin ölmediği ve daimi bir söz taşıyıcısı olması. Bu benim için çok önemli."

SERGİNİN DÜŞÜNMEYE İTEN TAVRI

Gediz, bu sergi üzerinde çalışırken İnci Furni ile açtıkları ortak sergilerinde ve Viyana'daki 'Mekân 68'de, The Pill sergisinde yer alan kimi işlerini daha önce sergilediğini vurguluyor. 'Serpilen' sergisinin kamuoyuna duyurulmasında kullanılan posterlerde yer alan 'Le Connaisseur' / 'Bilirkişi' adlı 2016 tarihli tablosundan hareketle konuşan Gediz, İstanbul sergisinin her şeyden önce resim sanatı üzerine düşünen ve o alanı genişletmeye yönelik bir arayışın ifadesi olduğuna dair işaretlerle dolu olduğunu tekrarlıyor.

The Pill'deki 'Bilirkişi' tablosunun kaynağının 1950'lerden kalma bir Amerikan foto haber ikon / markası olan 'Life' mecmuasındaki fotoğraf olduğunu paylaşan ressam, bu fotoğrafta eski ustalardan Murillo imzalı birinin, çok ucuza adeta çöplükte ele geçirilmesi ve sonradan eserin değerinin çok yüksek oluşunun anlaşılmasının, habere / tablosuna esin kaynağı olduğunu paylaşıyor.

İlgili haberde Don Maximo isimli bir koleksiyonerden söz edildiğini aktaran Leyla Gediz, sergisi üzerine yaptığımız konuşmada, yine aynı haberde ‘İşadamı için büyük bir alım oldu’ başlığının kullanıldığına dikkat çekiyor.

Gerçekte bu tip haberlerin kendisine son derece antipatik geldiğinin altını çizen ressam Gediz, istediği asıl şeyin resmi ‘hayatın çok daha içerisinde bir yere koyabilmek’ olduğunu ifade ediyor. Resmin kendisini de ‘görsel taşıyan bir obje’ olarak başka nesnelere aynı zeminde görebilmek üzerine kafa yorduğunu anlatan sanatçı, bu yönüyle atölyede resmi nasıl yaşıyorsa, izleyiciyle de o şekilde paylaşma kaygısının öncelikli olduğunu, ‘resmi ulvî, erişilmez, lüks görmek gibi bir ihtiyacı bulunmadığını’ söylüyor. Böylesi bir tavrın yabancılaştırıcı olduğuna dikkat çeken Gediz, tam da bu nedenle sergiye bir ‘karalama’sını dahil ettiğini, bir boşluk bıraktığını ve resme kendi otonomisini vermenin kaygısında olduğunu ifade ediyor.

Sergisindeki yapıtlarından bazıları Hollanda’daki Van Abbemuseum koleksiyonunda yer alan ressam Leyla Gediz, The Pill’de yaptığımız söyleşide bize, yapıtlarına ilgi gösteren koleksiyonerlerin de çalışmalarıyla aralarında kurdukları ilişkiyi, eserlerinin müzayedelerde görünürlük düzeyiyle sınıadığını anlatıyor.

‘RESİMLERİMİ BELLİ BİR ALGIYA, BAKIŞA KARŞI KORUMAK..’

Eserlerinin 10 yıldır gerçekten sevildiği için satın alındığını ve tam tersi bir niyet olsaydı, bir meta olarak algılanarak sık sık kataloglarda ve salonlarda başka bir niyetle yer alabileceğine işaret eden sanatçı, böylesi bir durumu ise son derece itici bulacağını dile getiriyor. Bu durumu ‘resimlerimi belli bir algıya, bakışa karşı korumak’ olarak ifade eden sanatçı, şöyle devam ediyor: “...Evet, bu resimler çıplak duvarları kapatıyorlar ama bunları olabildiğince ‘vitride sunulmuş nesne’lik oluşlarından da koparmak istiyordum, bu yüzden de atölyeden bire bir nesnelere galeriye taşımak gibi kaygılarım oldu.

Bunların hepsi, sanırım bir yerde resimlerimi korumak için gayretler... Sürekli eksik bir parçayı arıyorum ve hep bu arkadaşlık çemberini genişletmeye çalışıyorum. İşler birbirleriyle konuşsunlar istiyorum ve bir süre sonra tamam diyorum, ‘sofrada bir kişi daha olsa kalabalık olacak, bu meclis tamam’. Seneler önce, sergim kâğıt üzerinde hazır olurdu ama bu sefer öyle olmadı, hepsi birer birer geldi.”

Gediz, ‘sergi’nin inanılmaz bir performans anı olduğunun da farkında ve bu ‘biriciklik’ halini son derece önemsiyor. Bu nedenle serginin ‘görülmesi’ de, her sanatçı gibi onun için de son derece önem taşıyor. Yine müzik referansı veren Leyla Gediz, her yeni sergisini piyasaya çıkan yeni bir albüme benzetiyor.

‘HER ŞEY GEÇMİŞİMDEN ÇIKIYOR’

Atölyesinin fotografik portresini yansıtan “Interface” adlı eserin de yer aldığı sergideki doğaçlama sürecin, oyun oynama, araştırma ve deneme yanılma halinin kendisi için çok önemli olduğunu söyleyen sanatçı, eserlerin kendine has bir mahremiyet atmosferi ve ‘istirahat’ halinde oluşu, eserler ve paletin tutarlı şeffaflığının getirdiği dürüstlük

kostümü yönündeki değerlendirmemizi, şöyle yorumluyor:

“Evet, geçmişle uğraşan biriyim ve her neyse, benden öncesinden çıkıyor. Eski bir ansiklopedinin sırtı veya dergi içeriği, eski katalogların içinde yer aldığı kutular var tabii sergide.. Bunların yaydığı saman kokusu.. Yani mutlaka nostaljik bir boyut da var. Bunlar, beni de çok rahatlatan unsurlar. Günün hayhuyundan uzak kalmak istediğimde atölyemde veya kütüphanemde bir köşeye çekilirim. Oradan gelen bir huzuru bir yandan buraya taşıdığımı düşünüyorum. Bana göre, resimlerin tam da bugüne ait olarak değdikleri yerler var. (...) Örneğin dertliyim, sergideki kasa fişi resminde (Resistance) olduğu gibi, bir fişi afişe etme halim var.

Benim, bunun resmini yaparak, bu alışverişimden utanmadığımı, ama bunun bir konu olacağı bir dünyayı da asla arzu etmediğimi dışavurmaya çalışıyorum. Bunu yaparken de, senin dediğin gibi çok fazla bağırarak istemiyorum. Aslında bu çok kör göze parmak bir cümle... Buradan, senin hayat tarzın denilen şeyin, kalkıp bu marketten gelen kasa fişiyle özetlenebilir olması, bir taraftan sığ da olabilir, yani bunu çok bağırarak yapmamak lâzım. Bunu kolay tüketilebilir bir espriye de dönüştürmemek lâzım. Çünkü bu bir espri, ama çok da hafife alınmaması gereken, ciddi bir espri.”

Leyla Gediz sergisindeki yapıtların ışık ve renk kardeşliği de, dünya ve izleyici ile arasına koyduğu mesafe de tesadüf değil. Gediz'e göre bu ağırbaşlılığın içinde bulunan zaman ve konum belirleyicilik, belli bir politikliğin göstergesi. Geçen 1,5 yılda yaşananların süzgecini düşündüğünde, şunları söylüyor ressam: “Çünkü her şey o kadar burnumuzun dibinde, her şey o kadar hızlı tüketiliyor ve o kadar net ki, biraz soru işaretlerine pay vermeyi önemsiyorum. Bu yüzden resimde ve sergi bütününde buna yer verebilmeye dikkat ediyorum. Hakikaten bizde bu aranıyor, ki arasınlar, çünkü bizde bu var. İçten içe işleyen bir davası var.

Ben tabii ki her şeyi kendi merceğimden yaşıyorum ama, bir yandan da ‘Gördüğüm, başkalarına ne der?’ merakındayım. Bunun örneklerinden biri de, ‘Kırık Cam’ resmi. Atölyemde bulunan koridorda, fırçalarımı yıkadığım alanın kapısının camı bu. Ben onu çok uzun zaman önce bantlamıştım. (...) Zaten hiç bir zaman ‘neyin resmini yapsam’ endişem olmadı. Zaten varsa, gözünün önündedir. Ben o kırık camı kendi haliyle ne kadar kanıksamış, kabullenmişim, bunu da o anda fark ettim.

O kırık camda ‘biz’im resmimizi gördüm. O parçalanmış, kırık camda bir toplum var, belki idareten yama yapılmış, o haliyle sürdürülen bir hayat var. Günlük hayat sürmek durumunda ve bir şekilde kırık olduğu, risk taşıdığı ve daha da fazla çatlayabileceği halde, bir gün, bir gün daha derken belki beş senedir bu cam bu şekilde.

‘BÜTÜN HER ŞEY, BİZ İNSANLAR İÇİN’

Ben kendi özelimden, belki herkesin paylaşabileceği biçimde bunu söylemek istiyorum. Bu, tıpkı eski sergi kataloglarının kolilerinde olduğu gibi, aslında ayağına takılı bir pranga gibi. Biz bu ağırlıklarla yaşıyoruz. Ben bunu bir tür metafor olarak alıyorum. Bunun başka insanlara ne söyleyeceğini merak ediyorum. Aslında tanımadığım

insanlarla empati arayışı içinde, ortak olanı arayışın ümidiyle resim yapacağım duygusu var.”

“Bütün her şey, biz insanlar için,” diyen ressam Gediz’in, sanatını - hayatını insanların birbirlerini tanınması, anlaması ve paylaşabilmesi uğruna pozitif bir aygıt - veri olarak değerlendirdiği “Serpilen” sergisi üzerine yaptığımız konuşmada sarfettiği samimi bir cümle de şu: “Bir şeyi sadece sen yaşıyorsan, orası çok yalnız bir yer demektir.”

Gediz, The Pill’deki sergisiyle bir kere daha önemli bir sınava giriyor. Bu da, kişinin, sanatçı olsun olmasın, baktığı şeyi tecrübe ederken onu egosundan nasıl soyutlayabildiği. Sanatçı, eserlerin de, izleyicinin de bir nevî terapi içinde olduğu bu atmosferdeki tespitimizi şöyle karşılıyor: “Zaten hep buna, tecrübeye yönelik çalışmak çok güzel. Başardık dediysek, bambaşka bir şey olur. Ben de burada bir deney alanı olarak yaşadım bunu. Galeride olmak gerçekten zor bazen, kimi zaman resmime bile ‘acaba niye dışarı çıktın’ dediğim bile oluyor! Resim benim bir parçamış gibi gelebiliyor. Dolayısıyla işin de, izleyicinin de sınıandığı o durumu ben de çok merak ediyorum.

Bu sunum hakikaten resimlere yaradı mı, onlardan çaldı mı, yoksa bunlar kendi başlarına birer resim gibi görülebilirler mi... Zaten buna da topluca karar veriyoruz. Kaldı ki, ben sergideki nesnelere galeriye üç boyutlu birer resim gibi de koyuyorum aslında. Onların şimdi ve burada olma halleri ile, farklı yüzeyler arasında ben de bir karşılaştırma yapıyorum. Zaten, fotoğraf medyumunu kullandığım, sergideki ‘Arayüz’ isimli iş de sergideki yerini çok iyi biçimde bu anlamda bulmuş oldu.”

Ressam, sözlerini bitirirken, izleyicinin aktif olarak katıldığını söylediği sergisindeki her resmin kendi davası, derdi olduğunu ve resmi duvara asarken, resmin nesnelere dünyasındaki yerinin ne olduğu konusunda her zamankinden daha fazla soru sorduğunu söylüyor. Kurduğu her cümlenin soru cümlesi olduğuna dikkat çeken Gediz, ‘resim biraz daha alana taşmalı’ diyor.

